

14. marca 1919 sa vrátil na mierovú konferenciu do Paríža rozhodnutý dosiahnuť, aby sa Ruská légia stiahla z frontu a urýchlil sa jej návrat do vlasti. Generál Štefánik zahynul 4. mája 1919 pri návrate do oslobodenej vlasti po páde dvojplôšnika typu Caproni Ca.33 neďaleko Ivanky pri Dunaji. Pochovali ho na Bradle, kde neskôr podľa návrhu architekta Dušana Samuela Jurkoviča vyrástla mohyla, ktorá sa stala pamätným miestom, symbolom odhodlania a boja za slobodu.

▲ Mohyla Milana Rastislava Štefánika, Bradlo

Fotografia z miesta tragickej nehody dvojplôšnika Caproni Ca.33, na ktorého palube zahynul Štefánik

Údaje o minci

Nominálna hodnota: 10 eur

Materiál: Ag 900/1000, Cu 100/1000

Hmotnosť: 18 g

Priemer: 34 mm

Hrana: VÝZNAMNÁ OSOBNOSŤ SLOVENSKEHO NÁRODA

Náklad: limitovaný, maximálne 15 000 ks

v bežnom a proof vyhotovení

Autori návrhu: averz: Mária Poldaufová

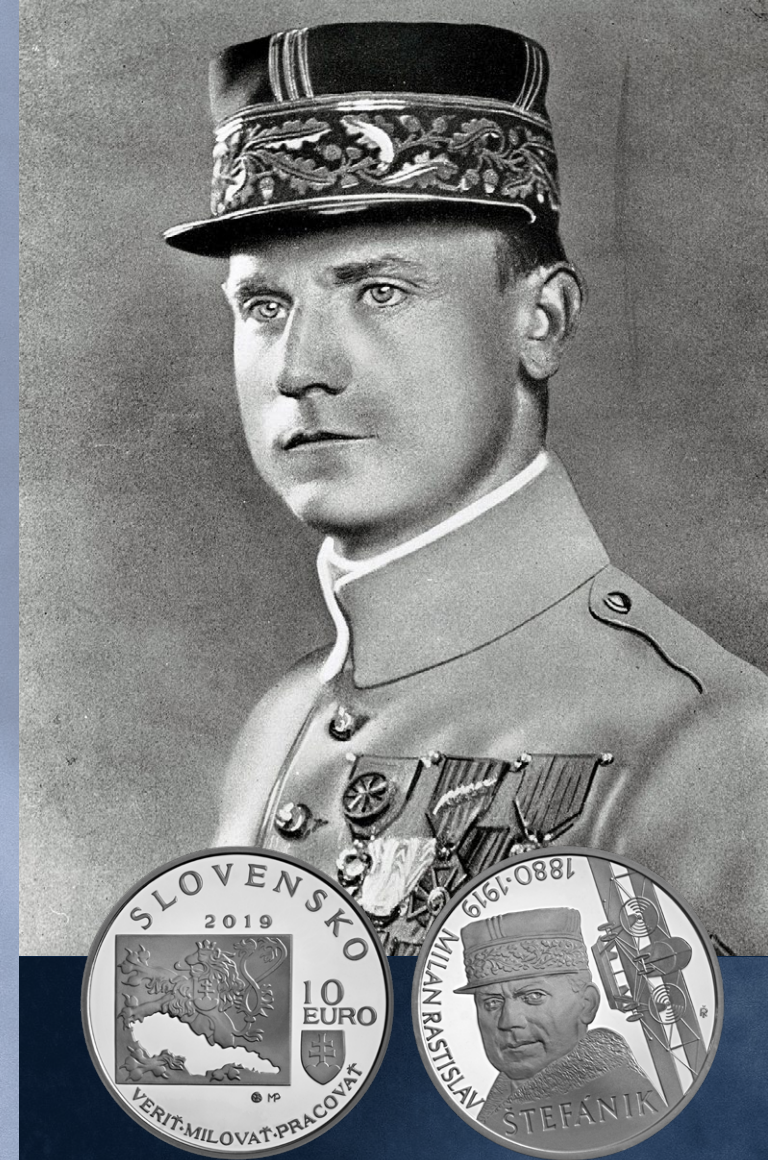
reverz: akad. soch. Ivan Řehák

Rytec: Dalibor Schmidt

Výrobca: Mincovňa Kremnica

Na líci zberateľskej mince je ako symbol štáto-tvorných aktivít Milana Rastislava Štefánika vyobrazený český lev s korunou na hlave a slovenským znakom na hrudi z malého štátneho znaku Československej republiky v kompozícii s mapou Československej republiky. V pravej časti mincového poľa je štátny znak Slovenskej republiky, nad ktorým je vo dvoch riadkoch označenie nominálnej hodnoty zberateľskej mince 10 EURO. Názov štátu SLOVENSKO je v opise pri hornom okraji zberateľskej mince. Pod ním je letopočet 2019. Pri spodnom okraji zberateľskej mince je v opise nápis VERIŤ • MILOVAŤ • PRACOVAŤ. Značka Mincovne Kremnica, štátny podnik, ktorú tvorí skratka MK umiestnená medzi dvoma razidlami, a štylizované iniciály autorky lícnej strany zberateľskej mince Márie Poldaufovej MP sú pod kompozíciou.

Na rube zberateľskej mince je vyobrazený portrét Milana Rastislava Štefánika, v pravej časti mincového poľa doplnený dvojplôšnikom typu Caproni Ca.33, na ktorého palube M. R. Štefánik v roku 1919 zahynul. V hornej časti mincového poľa sú v opise letopočty jeho narodenia 1880 a úmrtia 1919, ktoré sú od seba oddelené bodkou. V ľavej časti mincového poľa sú v opise mená MILAN RASTISLAV a pod portrétom priezvisko ŠTEFÁNIK. Štylizované iniciály autora rubovej strany zberateľskej mince akad. soch. Ivana Řeháka IR sú pri pravom okraji mince.

Milan Rastislav Štefánik – 100. výročie úmrtia

Strieborná zberateľská minca

Vydala: © Národná banka Slovenska, apríl 2019
Foto: NBS – archív, Mincovňa Kremnica, š. p.,
Wikimedia, Progress Promotion

<http://www.nbs.sk/sk/bankovky-a-mince/eurove-mince/zberatske>

Vedec, vojenský pilot, diplomat a minister vojny prvej Československej republiky Milan Rastislav Štefánik patrí k najvýznamnejším osobnostiam slovenských a československých dejín. Závratná kariéra, životná cesta a v neposlednom rade i tragická smrť ho voviedli do spoločnosti veľkých Slovákov. Aj jeho pričinením sa Slováci vymanili z nerovnoprávneho postavenia v rakúsko-uhorskej monarchii, kde najmä od roku 1867 pociťovali silný asimilačný tlak zo strany uhorských vládnucich elít. Spoločne s Tomášom Garriguom Masarykom a Edvardom Benešom viedol počas prvej svetovej vojny československý zahraničný odboj a v roku 1918 sa zaslúžil o vznik Československej republiky.

M. R. Štefánik sa narodil 21. júla 1880 v Košariskách. Po stredoškolských štúdiách na viacerých školách v Uhorsku a maturite v Sarvaši vyštudoval astronómiu na Karlovej univerzite v Prahe, kde v roku 1904 získal doktorát. Ako astronóm pôsobil v observatóriu v Meudone pri Paríži. Vedecké expedície s pozorovaním zatmenia Slnka, slnečnej koróny, Halleyho kométy či hmlovín uskutočnil po celom svete – na Mont Blancu, v Samarkande, v Španielsku, Brazílii, Ekvádore, Maroku a na Tahiti.

Múzeum a rodný dom M. R. Štefánika v Košariskách

V roku 1912 získal občianstvo Francúzskej republiky, čo mu uľahčilo financovanie vedeckých projektov. Pred vojnou plnil diplomatickú misiu v Ekvádore, kde pre Francúzsko získal koncesiu na vybudovanie meteorologických staníc a staníc bezdrôtovej telegrafie, ktoré mali v predvečer prvej svetovej vojny strategický význam. Francúzska vláda mu za to na návrh ministerstva námorníctva udelila štátne vyznamenanie Rad Čestnej légie v hodnosti rytier. Bolo to prvé z množstva vyznamenaní, ktoré dostal počas vojnových rokov.

Štefánikove vyznamenania:
Rad Čestnej légie 5. stupňa – rytier (1914), Rad Čestnej légie 4. stupňa – dôstojník (1917), Rad Čestnej légie 3. stupňa – veliteľ (1919)

Ako naturalizovaný Francúz podliehal M. R. Štefánik mobilizačnej vyhláške, preto ho v auguste 1914 zaradili do 102. pešieho pluku v Chartres. Na vlastnú žiadosť ho začiatkom roka 1915 zaradili do leteckej školy, ktorú skončil s hodnosťou podporučíka. Na západnom fronte robil výzvedné aj bojové lety a bol priekopníkom vojenskej meteorológie. V septembri 1915 ho prevelili na srbský front, kde pôsobil v leteckej eskadre MF 99 S až do porážky srbskej armády. Štefánik sa výrazne zasadzoval za postavenie légii – zahraničnej československej armády, ktorá bojovala na strane spojencov proti Rakúsko-Uhorsku a Nemecku a pričinila sa o oslobodenie Slovákov a Čechov. V júni 1918 ho povýšili do hodnosti brigádneho generála.

Priama súčinnosť Milana Rastislava Štefánika s česko-slovenským hnutím v zahraničí sa datuje od decembra 1915. Po operácii žalúdka v januári 1916 ho vymenovali za dôstojníka v službe Ministerstva zahraničných vecí Francúzska. Pre myšlienku rozbitia habsburskej monarchie a vzniku samostatného česko-slovenského štátu získaval novinárov, štátnikov a diplomatov vo Francúzsku (počas celého obdobia vojny), v Taliansku (1916), Rusku (1916 – 1917), Rumunsku (1916), USA (1917), opäť v Taliansku (1918) a napokon na Sibíri (1918 – 1919). Medzitým sa utvorila vláda ČSR, v ktorej sa Štefánik stal ministrom vojny. Jeho posledné diplomatické rokovania sa týkali urovnania kompetenčných sporov medzi francúzskou a talianskou vojenskou misiou v Československu v marci a apríli 1919. Štefánikova najťažšia misia bola na Sibíri, kde československé vojsko (asi 60 000 mužov), ktoré sa pôvodne usilovalo o transport do Francúzska, obsadilo Transsibírsku magistrálu a dostalo sa do občianskej vojny. Štefánikovou úlohou bolo povzniesť upadajúcu morálku vojakov, zorganizovať regulárne vojsko a na mieste rozhodnúť o jeho ďalších aktivitách.

M. R. Štefánik ako pilot pri dekorovaní francúzskym vojnovým krížom